

GAZDÁLKODJ ÖKOSAN A RÁBAKÖZBEN!

A HUFH20001 RÁBAKÖZ
KIEMELT JELENTŐSÉGŰ
TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET
FENNTARTÁSI TERVÉNEK
KIVONATA

GRASSLANDHU

NATURA 2000

GAZDÁLKODJ ÖKOSAN!

NATURA 2000 FOGALOMTÁR

- ❖ közösségi jelentőségű fajok: a Natura 2000 rendelet 2. A) és 3. A) számú mellékletében meghatározott azon fajok, amelyek közösségi szempontból veszélyeztetettek, sérülékenyek, ritkák, illetőleg bennszülöttek;
- ❖ közösségi jelentőségű élőhelytípusok: a Natura 2000 rendelet 4. A) számú mellékletében meghatározott azon közösségi élőhelytípusok, amelyeket közösségi szinten az eltűnés veszélye fenyeget, vagy elterjedési területük zsugorodása, illetőleg erendően korlátozott elterjedésük következtében kis területen lelhetők fel;
- ❖ kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület: olyan közösségi jelentőségű terület, amelyen legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű faj állománya, élőhelye vagy legalább egy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípus található, az Európai Unió jogi aktusával történt jóváhagyást követően az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikke (4) bekezdésének megfelelő természetvédelmi célkitűzés meghatározásával jogszabályban kihirdetésre került, és amelyre a kiemelt jelentőségű közösségi fajok, illetve kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok természetvédelmi helyzetének helyreállítása, illetve fenntartása érdekében az e rendelet szerinti természetvédelmi előírások alkalmazandók;
- ❖ közösségi jelentőségű terület: olyan terület, amely jelentős mértékben hozzájárul a 2. vagy 3. számú mellékletben felsorolt közösségi jelentőségű vagy kiemelt közösségi jelentőségű fajok, illetve a 4. számú mellékletben szereplő közösségi jelentőségű vagy kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartásához, helyreállításához, továbbá a Natura 2000 hálózat egységességéhez, illetve a biológiai sokféleség megőrzéséhez.

ELŐSZÓ

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok (jelölő fajok), illetve élőhelyeik (jelölő élőhelyeik) hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004. (X. 8.) kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási tervet készítenek. Ezek rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket, a területhasználókkal együtt kialakított kezelési javaslatokat. Azonban ez a dokumentum terjedelme miatt nem alkalmas arra, hogy gyakorlati kézikönyvként használjuk, éppen ezért szükségesnek tartottuk, hogy a fenntartási tervek javasolt előírásai alapján áttekinthető kézikönyveket készítsünk a Natura 2000 területekre. Mivel a fenntartási terv kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg, kötelezettségeket nem írhat elő, így a jelen kézikönyv is csak általános célkitűzéseket és gazdálkodási javaslatokat tartalmaz az egyéb jogszabályokban megtalálható kötelező érvényű előírásokon túl. A száraz felsorolásokat azonban igyekeztünk szemléletesebbé és élvezhetőbbé tenni képekkel, ábrákkal és egyéb illusztrációkkal.

MIT TEHETSZ NATURA 2000 GAZDÁLKODÓKÉNT?

Szeretnéd szabálykövetőként
a kötelező gazdálkodási
szabályokat betartani?

Tájékozódj a kötelező
jogszabályi előírásokról
kiadványunkból, a **www.
ferto-hansag.hu/
gazdalkodoknak.html**
weboldalunkról,
illetve igazgatóságunk, vagy
a GyepTanácsadói szolgálat
szakembereinél, akik szívesen
segítenek információkkal,
tanácsaikkal!

Gondosan tartsd be
az előírásokat!

Az előírások betartásával
Natura 2000
kompenzációs támogatást
igényelhetsz

...és mindemellett szeretnéd,
ha **elfogadható jövedelmed**
is származna a földedből?

A kompenzációs támogatáson
túl jelenleg további agrár-
illetve erdészeti támogatások
érhetőek el, továbbá lesznek
elérhetőek a támogatási
rendszer új periódusában is:
www.palyazat.gov.hu

Válassz céljaidnak és a terület
adottságainak megfelelően
az önkéntes támogatási
lehetőségek közül!

Szereted a **természetet**,
azt **óvni** és gazdagítani
szeretnéd?

Ismerd meg jobban
kiadványunkból földednek
természeti értékeit és tudj
meg többet arról, hogyan
óvhatod őket

A gazdálkodás és a
mindennapi élet során is
vedd figyelembe a kiadvány
javaslatait

Elégedetten és nyugodt lelkiismerettel élvezheted földednek minden hozadékát
szabálykövető és a természet gazdagságáért is felelősséget vállaló gazdaként!

JOGSZABÁLY ÁLTAL MEGHATÁROZOTT KÖTELEZŐ GYEPGAZDÁLKODÁSI ELŐÍRÁSOK

A Natura 2000 gyepterületek földhasználati szabályairól szóló **269/2007. Kormányrendelet** alapján (A jogszabály bővebb tartalma megtekinthető: <https://www.ferto-hansag.hu/gazdalkodoknak.html>)

- ❖ A gyepterületeket **legeltetéssel, illetve kaszálással** kell hasznosítani.
- ❖ Gyepterületen csak **szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly** legeltethető.
- ❖ A gyepterület **túllegeltetése tilos**.
- ❖ A gazdálkodási tevékenység során a **gyepfelszín maradandó károsítása tilos**.
- ❖ Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat, **trágya kiszórása tilos**.
- ❖ A terület **legalább 5, legfeljebb 10%-át** kaszálásonként változó helyen **kaszálatlanul kell hagyni**.
- ❖ A **belvíz** gyepterületről történő **elvezetése** és a gyepterület öntözése **tilos**.
- ❖ **Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos**.
- ❖ A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének az engedélyre szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:
 - ❖ a) a **nád irtásához**, valamint
 - ❖ b) az **október 31. és április 23. között** történő **legeltetéshez**
- ❖ Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélyre szükséges. A vadászati hatósághoz a kérelem elektronikus űrlap útján is benyújtható.
- ❖ A **kaszálást** a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő **állatok zárványterületre szorítása nélkül** kell elvégezni. A kaszálás során **vadriasztó lánc használata kötelező**.
- ❖ Az **inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni**, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.
- ❖ A **kaszálás tervezett időpontját** a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal **írásban be kell jelentenie** a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.
- ❖ Gyepterületen a **szálas takarmány tárolása** a kaszálást követő **30 napon túl tilos**.
- ❖ **Amennyiben a terület országos védettséget is élvez, illetve van már elfogadott természetvédelmi kezelési terve, úgy azok előírásai is kötelező érvényűek!**

JOGSZABÁLY ÁLTAL MEGHATÁROZOTT KÖTELEZŐ ERDŐGAZDÁLKODÁSI ELŐÍRÁSOK

ERDŐTERVI RENDELETEK ELŐÍRÁSAI

- ❖ **A 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet** a 2014. évi körzeti erdőtervezésről, erdőgazdálkodásról (+Sopron-Fertőmelléki erdőtervezési körzet)
- ❖ **45/2015. (VII. 28.) FM rendelet** a 2015. évi körzeti erdőtervezésről, erdőgazdálkodásról (+Rábaközi-Iváni Cser erdőtervezési körzet)
- ❖ **69/2016. (X. 14.) FM rendelet** a 2016. évi körzeti erdőtervezésről, erdőgazdálkodásról (+Dél-Hansági erdőtervezési körzet)

NÉHÁNY FONTOS ELŐÍRÁS AZ ERDŐTERV RENDELETEKBŐL

- ❖ **Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód** meghatározása a jelölő faj, vagy védett faj jelentős állományának élőhelyén, fokozottan védett területen.
- ❖ Véghasználat során **hagyasfákat 0,1-0,5 ha-os** csoportokban kell meghagyni **őshonos** fajokból, **idősebb, de állékony** egyedekből, ill. **odvas** fákból a természetvédelmi szempontból jelentős helyszíneket magában foglalva (pl. védett madarak fészke).
- ❖ Egészségügyi termelés úgy végezhető, ha van a területen **min. 5 m³/ha honos fajú holtfa**.
- ❖ Erdőtervezéskor figyelemmel kell lenni a természetességi állapot, a biológiai és genetikai sokféleség, fajkészlet fenntartására, javítására; természeti- és tájképi értékek megőrzésére, az erdőtársulás sokszínűségének fenntartására.
- ❖ Az **erdőborítás minél folyamatosabb fenntartására** kell törekedni, ügyelni kell a **korosztályi viszonyok egyenletességére**, és hogy mindig legyen **idős erdő**.
- ❖ Erdőnevelésnél fontos a **tájidegen fajok, főleg inváziós fajok visszaszorítása, őshonos elegyfajok** elegyarányának **növelése**, és a faállomány **szerkezeti változatosságának** növelése, meglévő **cserjeszint** és **erdőszegélyek megőrzése**.
- ❖ A közösségi jelentőségű, fához kötötten fejlődő, **jelölő bogárfajok**, illetve a védett, közösségi jelentőségű erdei **madár-** és jelölő **denevérfajok** védelme érdekében a fahasználatokat **idős, nagyméretű fák** és álló, vastag, **holt faanyag** folyamatos jelenlétének **biztosításával** kell megtervezni.
- ❖ Feketególya, réti sas, parlagi sas, kék vércse kerecsensólyom, uhu, darázsölyv védett, ill. fokozottan védett madárfajok **fészke körül** fészkelési időben **100-400 m-en belül erdőgazdálkodási tevékenységet** javasolt **szüneteltetni**, illetve fészkelésre alkalmas nagy koronájú fák, facsoportok, idős fákat meghagyni számukra.
- ❖ Természetszerű erdők nevelővágásánál a törzskiválasztó gyérítésnél 10-60, növedékfokozó gyérítésnél 15-90 m³/ha legyen az előhasználati erély
- ❖ Védett és/vagy közösségi jelentőségű **geofiton növények** jelentős állományának erdőtervben rögzített élőhelyeül szolgáló erdőben 02. 15–03. 31-ig, **talajlakó orchideák** élőhelyén 09. 01–09. 30-ig **fakitermelés** csak a **természetvédelmi célokkal** összhangban végezhető.
- ❖ Amennyiben a terület országos védeltséget is élvez, illetve van már elfogadott természetvédelmi kezelési terve, úgy azok előírásai is kötelező érvényűek!!

AGRÁR- ÉS ERDÉSZETI TÁMOGATÁSOK

ÁTALAKULÁS ALATT!

- ❖ Jelenleg a Közös Agrárpolitika megújulásával a hazai agrár- és vidékfejlesztési támogatási rendszer is átalakuláson megy át, így az oldalon a korábbi időszak (2014-2020) még érvényben lévő, ideiglenesen meghosszabbított támogatási rendszerében felkínált pályázati lehetőségeit soroljuk fel. Az aktuális támogatásokról tájékozódni a www.palyazat.gov.hu oldalon lehet.
- ❖ Fontos tudni, hogy a jogszabályban foglalt kötelező gyepgazdálkodási előírások terhei miatt kompenzációs támogatás igényelhető, de a többi támogatás önkéntes vállaláson alapul.

Területalapú támogatás (SAPS)

Zöldítés

Natura 2000 kompenzációs támogatás gyepeken

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás

Ökológiai gazdálkodás támogatása

Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

Vízvédelmi célú nem termelő beruházások

Hátrányos területek támogatása

Védett őshonos vagy veszélyeztetett állatfajták megőrzése

Natura 2000 kompenzációs támogatás erdőterületeken

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

Erdősítés támogatása

Erdő-környezetvédelmi kifizetés

Erdei ökoszisztémák ellenállóképességének és környezeti értékének növelése

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése és fejlesztése

Erdőkárak megelőzése és helyreállítása

Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

Közjóléti funkciók fejlesztése

Erdészeti technológiákra, erdészeti termékek feldolgozására, piaci értékesítésére irányuló beruházások

A RÁBAKÖZRŐL RÖVIDEN

A Rábaköz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület sokféle élőhelyet és a megmaradt természetközeli foltokon gazdag élővilágot őriz. Területe 5973,01 hektár és Agyagosszergény, Babót, Beled, Bogyoszló, Cirák, Csáfordjánosfa, Csapod, Csér, Dénesfa, Ebergőc, Fertőendréd, Fertőszentmiklós, Gyóró, Himod, Hövej, Iván, Kapuvár, Kisfalud, Lövő, Mihályi, Nemeskér, Osló, Pusztacsád, Rábakecöl, Répceszemere, Rőjtökmuzsaj, Sopronkövesd, Újkér, Veszvény, Vitenyéd települések határában helyezkedik el.

Az erdők közül legnagyobb kiterjedésben a **pannon cseres-tölgyesek** fordulnak elő. Jelentős a **keményfás ligeterdők** és a **pannon gyertyános-tölgyesek** aránya is. A térség természetes erdei az elmúlt évtizedek intenzív használata miatt rendkívül megfogyatkoztak. Az egykori erdők helyén ma szántóföldeket, illetve **fenyő** és **akác ültetvényeket** találunk.

Az élőhelyek eltűnésével az egykor akár gyakorinak is mondható, de mára veszélyeztetett jelölő fajok, mint pl. **a nagy szarvasbogár, a nagy hősincér, a skarlátbogár** egyes helyekről teljesen eltűntek, akárcsak **a nagyfülű denevér és a nyugati piszedenevér**, melyek szintén erősen kötődnek az érintetlen erdei élőhelyekhez.

A **rábaközi gyepek** növényzeti és állattani értékei az intenzív kutatások megindulásáig rejtettek voltak. Kiemelkedő eredménynek számított az országos szinten is páratlan **Ebergőci-láprét felfedezése**, valamint az **Iván környéki szikesek vizsgálata**. A gyepek élőhelyek sokszínűségét mutatja, hogy az üde rétektől a kaszálórétekig, illetve szárazabb gyepekig minden típus megtalálható a területen.

Jelentős állománya él itt a legkülönbézetesebb orchideáknak (pl. **hússzínű ujjaskosbor, vitézkosbor, agárkosbor, őszi füzértkeercs, békakonty**) és védett növényeknek (pl. **sibériai nőszirm, réti őszirozsa, kígyónyelv**).

A terület további kiemelkedő értékeit a rajta keresztül folyó **vízfolyásokban** (Kardos-ér, Répce, Kis-Rába stb.) és azok közvetlen környezetében találjuk.

Ezek számos jelölő halfajnak (**szivárványos ökle, réti csik és vágó csik**) jelentenek menedéket, valamint a gerinctelen fajok közül **a díszes légivadásznak, a nagy tűzlepkének és az erdei szitakötőnek** is élőhelyet adnak.

Az átmeneti élőhelyeknek is nevezhető **cserjésekben fejlődik a sárga gyapjasszövő**, mely lepke hernyójának tápnövénye a galagonya és a kökény. A nedvesebb réteken pedig **mindhárom hazai lápréti hangyaboglárka megtalálható** (**a szürkés hangyaboglárka, a zanótboglárka és a vérfű-hangyaboglárka**), kiemelve a vérfű hangyaboglárkát, mely jelölő fajként van jelen a Rábaközben.

VIZES ÉS VÍZHEZ KÖTŐDŐ ÉLŐHELYEK

VÍZI ÉS VÍZPARTI NÖVÉNYZET

Szalagszerű társulások, melyek a Rábaközi vízfolyásaihoz kötődnek.

A mederben hínárfajok és mocsári növényzet jellemző, amely azonban sok helyen jellegtelen a rendszeres kaszálás és medertisztítás miatt. A szegélyben keskeny sásos, nádas, virágkákás vagy békabuzogányos húzódik, a víztől távolodva általában rendszeresen kaszált töltés található.

MAGASSÁSRÉTEK

Nagy termetű sásfajok uralta, időszakosan vízborította élőhely, melyek általában nem igényelnek rendszeres kezelést.

A vízborítástól függően gyakran mocsarakkal és a láprétekkel együtt fordul elő. Kiszáradás és rendszeres kaszálás esetén láprétekké vagy mocsárrétekké alakulhat.

TUDDAD?

A rábaközi vizekre is jellemző réti csík a vízrendezéseket megelőzően rendkívül gyakori volt. Akkoriban a halászat egyik formája a csikászat erre a fajra koncentrált. A vizek gyors változása a csík élőhelyeinek beszűkülését és eltűnését jelentette. Ehhez képest a vágó csík sokkal tágabb feltételek mellett képes fennmaradni: kisebb és nagyobb folyókban és patakokban, állóvizekben is megélnek.

A szivárványos ökle élőhelyek tekintetében nem válogatós, azonban szaporodása hazai kagylófajokhoz kötődik. Ezek jelenléte vagy hiánya szabja meg az élőhelyeit.

Mindhárom faj védett és közösségi jelentőségű (Natura 2000 jelölő) faj!

ÜDE ÉS NÁDASODÓ LÁPRÉT, ILLETVE KÉKPERJÉS RÉTEK

Átmenetet képeznek a mocsarak és a üde rétek között. A jellegzetes zsombékos szerkezet, a szórtan előforduló cserjékkel számos élőhelyspecialista faj számára biztosít élőhelyet. A jó vízellátottságú állományok nem igényelnek rendszeres kezelést.

A kiszáradó, cserjésedő állományok esetében azonban rendszeresen gondoskodni kell a cserjék és az esetleg megtelepedő özőnnövények visszaszorításáról. Kezelésüket extenzíven, kétévenkénti mozaikos kaszálással és a széna lehordásával kell megoldani. Mindkét élőhelytípus megtalálható az ebergőci lápréten, míg kékperjés rétek elsősorban a nemeskéri réten és a dénesfai legelő szélén figyelhetők meg.

ÉRTÉKES NÖVÉNYFAJOK

A LEPKÉK SZEMPONTJÁBÓL

Őszi vérfű
(Vérfű-hangyaboglárka és sötét
hangyaboglárka tápnövénye)

Kornistárnics
(Szürkés hangyaboglárka tápnövénye)

Réti ördögharaptafű
(Lápi tarkalepke tápnövénye)

NÉHÁNY VÉDETT NÖVÉNYFAJ

A **szibériai nőszirm** a nőszirmfélék családjába tartozó 80-100 cm magas, karcsú, védett növényfajunk. Mészkedvelő, láp és mocsárrétek, nedves kaszálók, magassásos társulások, láperdők faja. Ibolyáskék színű virágai május-június hónapokban nyílnak.

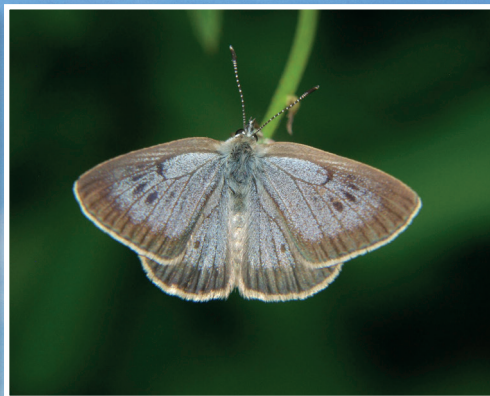

A védett **vitézkosbor** az orchideafélék családjába tartozó, legjellemzőbb pionír kosborfajunk, mely főleg kiszáradó lápréteken él. Nevét a sisakszerűen összehajló lepellevelei miatt kapta.

A **lappföldi ujjaskosbor** a kosborfélék családjába tartozó, Európában honos, lápréteken élő, Magyarországon egyedül az Ikva-síkon előforduló orchideánk.

HANGYABOGLÁRKÁK KÜLÖNÖS ÉLETE

A lepkék petéiket a tápnövényre, azaz az őszi vérfűre rakják.

Hangyaboglárkák:
zanótboglárka és vérfű
hangyaboglárka

Tápnövény
eltűnése

A kikelő hernyók a virág
magkezdeményeivel
táplálkoznak
(3 hétig itt élnek)

Túl kicsi
populáció

**Ha bármelyik
esemény
bekövetezik, akkor
kipusztul a lepke!**

Tápnövény
lekaszálása

A beköltözés után 9–11
hónappal bábozódik, majd
kirepül a bolyból

Hangya-gazda
eltűnése

Ezután a hernyó kirágja magát
a tápnövényből, és leereszkedik
a talajra.

A hangyák megtalálják és
beviszik a hangyafészekbe, ahol
fel is nevelik.

A lárvá álcázza magát, azaz
olyan kémiai anyagot választ ki,
ami miatt a hangyák nem nézik
„ellenségnek”.

Cserébe a hernyó édes
váladékot termel, amit a
hangyák szívesen fogyasztanak.

AZ ÜDE RÉTEKRE VONATKOZÓ KEZELÉSI ELVEK

Mozaikos cserjés foltok

Kaszálatlanul hagyott területek

Hangyabolyok, zsombékok

A természetvédelmi cél a változatos, zsombékos szerkezet fenntartása megfelelő vízellátás biztosításával, szükség esetén mozaikos kaszálással.

MIÉRT?

Nagyon kis kiterjedésű, de rendkívül változatos élőhelyek, melyeknek megőrzése kiemelkedő jelentőséggel bír. Ritka és veszélyeztetett fajoknak nyújtanak élőhelyet, melyek máshol már nem élnek.

HOGYAN?

A kaszálásokat csak speciális alternáló kaszával, a zsombékos szerkezetet megőrizve (magas tarló), mozaikosan (egyszerre a terület max. 30%-án) szabad végezni.

MIKET KELL MEGÓVNUK?

Magát az élőhelyeket, azok szerkezetét és a hozzá kapcsolódó növény- és állatfajokat. Nagyon fontos a talaj változatos felszínének megtartása.

TUDDAD?

Nemcsak a hangyaboglárkáknek, de a **nagy tűzlepkének** is fontos a változatos élőhely!

Ha a kaszálások alkalmával a rétek mélyebb fekvésű, nedves foltjait fennhagyod – ahol a gépi munkavégzés egyébként sem megengedett...

**...AKKOR MEGMARAD
A NAGY TŰZLEPKE!**

KASZÁLÓRÉTEK ÉS SZÁRAZABB GYEPEK

FRANCIAPERJÉS RÉTEK

Kaszálással fenntartott fajgazdag félszáraz vagy üde gyepek. Megfelelő kezelés mellett rendkívül változatosak lehetnek. Állományaikban a nagyobb méretű fűfélék meghatározók, de számos kétszikű faj színesíti.

Az elszigetelt foltokban megmaradt rétek extenzív kezelése, évi egy alkalommal történő kaszálása ajánlott.

VERES CSENKESZES RÉTEK

Üde, közép magas vagy alacsony fűvű rétek, melyek uralkodó faja a névadó veres csenkesz.

Elsősorban a répcszemerei legelő nagy része tartozik ide, kisebb állományai többfelé előfordulnak az erdei tisztásokon. Fenntartásuk extenzív legeltetéssel biztosítható.

SZIKES RÉTEK ÉS MAGASKÓRÓSOK

A vegetációs időszak kezdeti szakaszán átmenetileg vízzel borított rétek, melyek különböző típusú szikes talajokhoz kötődnek. A szerkezetükre jellemzők a magas növényű füvek, néhány esetben magaskórós fajok, de rövidfüves szikesekkel is mozaikolhatnak. *Ivántól délre (Iváni szikesek TT) több gyepterületen meghatározó jelentőségűek, előfordulnak töredékesen a répcszemerei legelőn is.*

A szikes magaskórósok kezelést nem igényelnek. Beerdősítésük tilos, szennyezésüket (pl. trágyalerakatok) meg kell akadályozni. A szikes rétek fenntartása legeltetéssel, ennek hiányában mozaikos kaszálással biztosítandó.

ERDŐSSZTYEPP- RÉTEK, FÉLSZÁRAZ IRTÁSRÉTEK, SZÁRAZ MAGASKÓRÓSOK

Pázsitfüvek uralta, fajokban (kétszikűekben) gazdag, erdei fajokat is hordozó félszárazgyepek, irtásrétek, magaskórósok.

Az Iván környéki szikeseken és töredékekben az ebergőci lápréten megjelenő cserjésedő száraz-félszáraz gyepeket tartalmazó élőhelytípus. Fenntartásukat legeltetéssel lehet biztosítani, ennek hiányában alkalmankénti tisztító kaszálással akadályozható meg a fűavar felhalmozódása és a cserjésedés.

MEGŐRZENDŐ NÖVÉNYFAJOK

Az **aranyfürt** száraz sztyeppréteken él, késő nyáron, ősszel virágzó őszirózsa fajunk.

Az **agárkosbor** a szárazabb gyepeken is előforduló, néha tömeges védett orchideánk.

A védett **régi őszirózsa** mészkerülő, sótűrő faj. Főként szikesedő sztyeppréteken, mérsékelten szikes pusztákon, szikes erdőtisztásokon fordul elő.

KASZÁLÓRÉTEK ÉS SZÁRAZABB GYEPEK KEZELÉSI ELVEI

MIÉRT?

Ma már nem jellemző a legeltetési gazdálkodás, ami létrehozta ezeket a természeti értékekben gazdag élőhelyeket, ezért nekünk kell gondoskodnunk a fennmaradásukról!

HOGYAN?

Három lehetőség áll előttünk. Legeltetés, kaszálás, vagy a kettő kombinálása.

MIKET KELL MEGÓVNUNK?

Magát az élőhelyet, és a rajta lévő növény és állatfajokat. Utóbbiak közül a legfontosabb a sárga gyapjasszövő.

Gyakran csak „cataxnak” hívjuk, a sárga gyapjasszövőt, melynek becsületes tudományos neve az Eriogaster catax.

TUDDAD?

A lepke nem közvetlenül tartozik a kaszálórétekhez, legelőkhöz, hanem azok természetes úton való becserjésedése során kötődik hozzá. A sárga gyapjasszövőnek elsősorban a szórta előforduló kökények, galagonyák, vadkörték biztosítanak élőhelyet és táplálékot. Ezek hiányában nem tud megtelepedni, vagy a cserjék teljes eltávolításakor kipusztul. A faj állományainak megőrzése érdekében a szórt cserjék megőrzése kiemelten fontos!

LEGELTETÉS

ALULLEGELTETÉS

MI TÖRTÉNIK?

- ❖ Fűalom túlzott felhalmozódása, cserjésedés
- ❖ Visszaszorulnak a kistermetű növényfajok, és a magról szaporodók
- ❖ Megindul az agresszívabb, nagytermetű fajok hódítása

MIT LEHET TENNI?

- ❖ Szarvasmarhafélék legeltetése
- ❖ Juhok mellőzése
- ❖ Legeltetés megkezdése előtt cserjék részleges visszazorítása

TÚLLEGELTETÉS

MI TÖRTÉNIK?

- ❖ Taposási károk
 - Talaj degradálódása
 - Növényzet degradálódása
- ❖ Túlzott szervesstrágya felhalmozódás
- ❖ Erős rágás, rágási károk
 - Növényzet nem tud regenerálódni

MIT LEHET TENNI?

- ❖ Az állatlétszám radikális csökkentése
- ❖ De! Nem szabad a legeltetést felhagyni, mert megjelenhetnek a gyomok és nemkívánatos növényfajok.

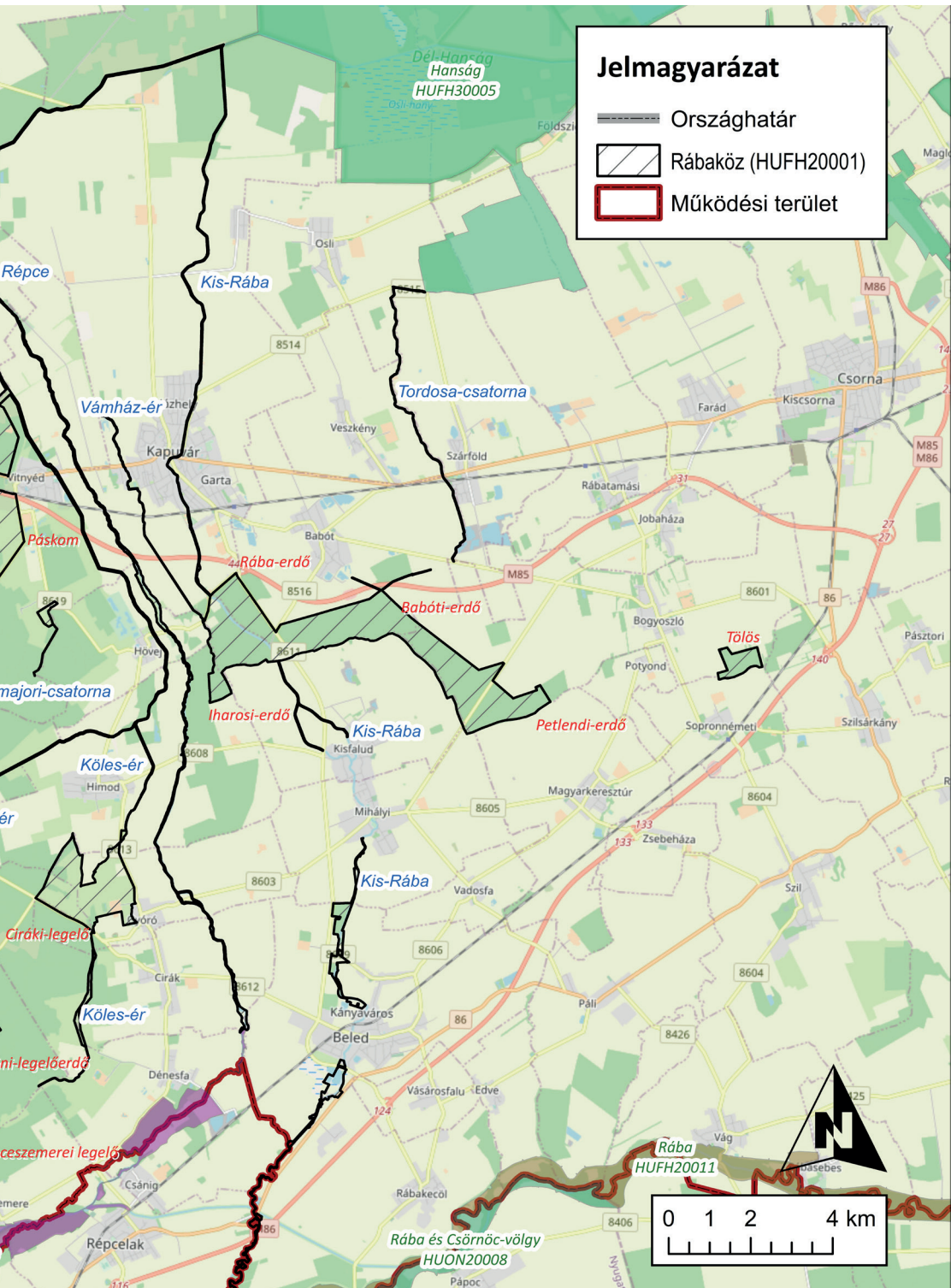
OPTIMÁLIS ÁLLATLÉTSZÁM ESETÉN: MOZAIKOS SZERKEZETŰ JÓ GYEP

This map of the Fertő region in Hungary highlights several protected areas and geographical features. Key elements include:

- Protected Areas (HUFH codes):**
 - Fertő-tó (HUFH20002):** Fertő Lake, shown in green at the top.
 - Fertőmelléki dombor (HUFH20003):** Fertő Hill, shown in purple on the left.
 - Határ-menti erdők (HUFH20013):** Border forest, shown in blue on the left.
 - Ebergőci láprét:** Ebergyőci wetland, shown in red in the center.
 - Röjtőki-Nagy-erdő:** Rótyoki Great Forest, shown in green in the center.
 - Szalgagyőri-erdő:** Szalgayőri Forest, shown in red in the center.
 - Iványi-erdő:** Iványi Forest, shown in green on the right.
 - Iványi-szikések (HUFH20010):** Iványi rock formations, shown in red at the bottom right.
- Water Bodies:**
 - Kardos-ér:** Kardos Creek, shown in blue.
 - Fácános-erdő:** Fácános Forest, shown in red on the right.
 - Sós-legelő:** Sós meadow, shown in red at the bottom right.
- Geographical Features and Infrastructure:**
 - Nemzeti Park:** National Park, shown in green at the top.
 - Magyarország:** Hungary, shown in green at the top.
 - Osterreich:** Austria, shown in green at the top.
 - Dunántúl:** Transdanubia, shown in green at the top.
 - Major Roads:** 85, 8612, 8622, 8623, 8624, 8626, 8627, 8628, 8629, 8631, 8632, 8633, 8634, 8635, 8636, 8637, 8638, 8639, 8640, 8641, 8642, 8643, 8644, 8645, 8646, 8647, 8648, 8649, 8650, 8651, 8652, 8653, 8654, 8655, 8656, 8657, 8658, 8659, 8660, 8661, 8662, 8663, 8664, 8665, 8666, 8667, 8668, 8669, 8670, 8671, 8672, 8673, 8674, 8675, 8676, 8677, 8678, 8679, 8680, 8681, 8682, 8683, 8684, 8685, 8686, 8687, 8688, 8689, 8690, 8691, 8692, 8693, 8694, 8695, 8696, 8697, 8698, 8699, 8700, 8701, 8702, 8703, 8704, 8705, 8706, 8707, 8708, 8709, 8710, 8711, 8712, 8713, 8714, 8715, 8716, 8717, 8718, 8719, 8720, 8721, 8722, 8723, 8724, 8725, 8726, 8727, 8728, 8729, 8730, 8731, 8732, 8733, 8734, 8735, 8736, 8737, 8738, 8739, 8740, 8741, 8742, 8743, 8744, 8745, 8746, 8747, 8748, 8749, 8750, 8751, 8752, 8753, 8754, 8755, 8756, 8757, 8758, 8759, 8760, 8761, 8762, 8763, 8764, 8765, 8766, 8767, 8768, 8769, 8770, 8771, 8772, 8773, 8774, 8775, 8776, 8777, 8778, 8779, 8780, 8781, 8782, 8783, 8784, 8785, 8786, 8787, 8788, 8789, 8790, 8791, 8792, 8793, 8794, 8795, 8796, 8797, 8798, 8799, 8800, 8801, 8802, 8803, 8804, 8805, 8806, 8807, 8808, 8809, 8810, 8811, 8812, 8813, 8814, 8815, 8816, 8817, 8818, 8819, 8820, 8821, 8822, 8823, 8824, 8825, 8826, 8827, 8828, 8829, 8830, 8831, 8832, 8833, 8834, 8835, 8836, 8837, 8838, 8839, 8840, 8841, 8842, 8843, 8844, 8845, 8846, 8847, 8848, 8849, 8850, 8851, 8852, 8853, 8854, 8855, 8856, 8857, 8858, 8859, 8860, 8861, 8862, 8863, 8864, 8865, 8866, 8867, 8868, 8869, 8870, 8871, 8872, 8873, 8874, 8875, 8876, 8877, 8878, 8879, 8880, 8881, 8882, 8883, 8884, 8885, 8886, 8887, 8888, 8889, 8890, 8891, 8892, 8893, 8894, 8895, 8896, 8897, 8898, 8899, 8900, 8901, 8902, 8903, 8904, 8905, 8906, 8907, 8908, 8909, 8910, 8911, 8912, 8913, 8914, 8915, 8916, 8917, 8918, 8919, 8920, 8921, 8922, 8923, 8924, 8925, 8926, 8927, 8928, 8929, 8930, 8931, 8932, 8933, 8934, 8935, 8936, 8937, 8938, 8939, 8940, 8941, 8942, 8943, 8944, 8945, 8946, 8947, 8948, 8949, 8950, 8951, 8952, 8953, 8954, 8955, 8956, 8957, 8958, 8959, 8960, 8961, 8962, 8963, 8964, 8965, 8966, 8967, 8968, 8969, 8970, 8971, 8972, 8973, 8974, 8975, 8976, 8977, 8978, 8979, 8980, 8981, 8982, 8983, 8984, 8985, 8986, 8987, 8988, 8989, 8990, 8991, 8992, 8993, 8994, 8995, 8996, 8997, 8998, 8999, 9000.

TERÜLET ELHELYEZKEDÉSE

punkra, vagy keresse fel munkatársunkat!

JÓ KASZÁLÁS? ROSSZ KASZÁLÁS?

Mi változott a múlt időszakhoz képest? Miért kell erre nagy hangsúlyt fektetni?

A ma legtöbbször alkalmazott gépi kaszálás erős sokkét éri a gyepet, mivel egy sokkal gyorsabb folyamat, mint a legeltetés vagy mint a kézi kaszálás.

MI TÖRTÉNIK, AMIKOR TERV NÉLKÜL KASZÁLUNK?
A rendszeresen kaszált területek élővilága állandósul, azaz azok a növények és állatok maradnak csak meg, amik jól tűrik a taposást, kaszálást és a gyors változásokat. A kaszálás nem természetes folyamat, hiszen ilyenkor a növényzeti takarás nagyon gyorsan eltűnik a teljes területről, az ott élő állatfajok bújóhely és táplálék nélkül maradnak.

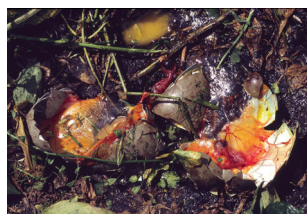
BÚVÓSÁVOK

A terület 5-10%-án zárványterületek képződése nélkül kell kialakítani!

A kaszálatlan részeket az őszig háborítatlanul kell hagyni, de ősszel célszerű szártépőzni, hogy a vaddisznó túrását megelőzzük.

Miért kell jól kiválasztani az időpontot?

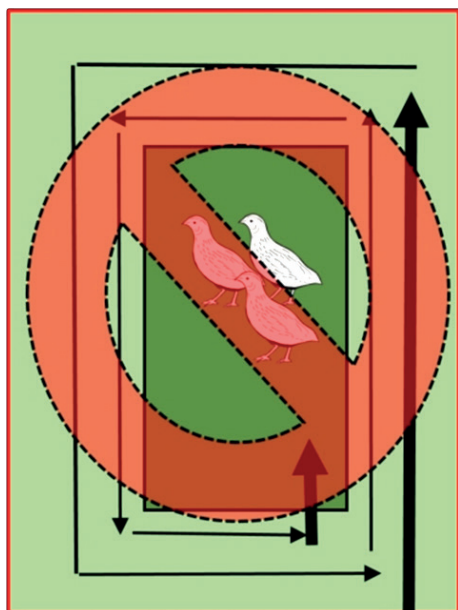
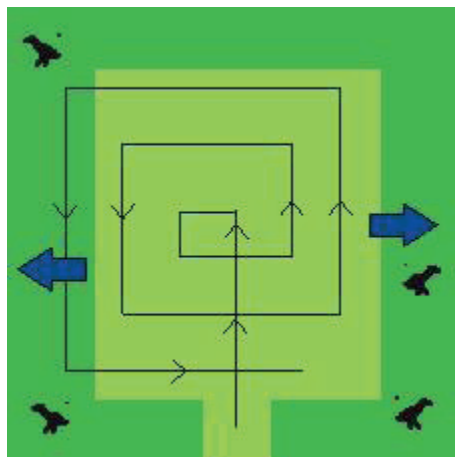
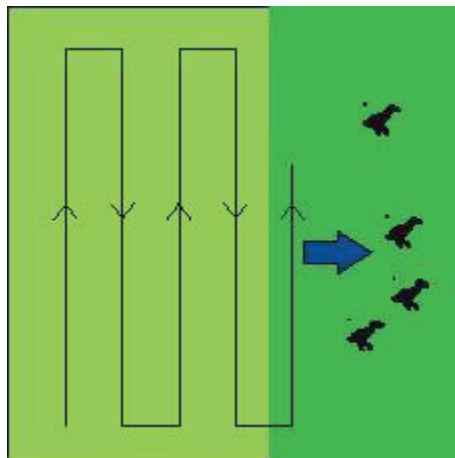
- ❖ A ritka és védett növények érdekében: a magérlelés után.
- ❖ Földön fészkelő madarak érdekében: a fészkelés után, júliustól kezdődően.
- ❖ Védett gerinctelen (leginkább ízeltlábúak, azon belül is lepkék) érdekében: szeptember és október hónapokban.

KASZÁLÁSRA VONATKOZÓ JAVASLATOK

- ❖ Évente egy kaszálás javasolt
- ❖ Dobkaszó és talaj meghajtású rendszerről, rendkezelő használata nem megengedett.
- ❖ Kaszálás és szárazítás esetén **minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.**
- ❖ **Június 15 előtti kaszálás** a nemzeti parkkal történt egyeztetés után.
- ❖ **Mozaikos kaszálás** folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. *Kaszálások között legalább 1 hónap teljen el.*
- ❖ 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.
- ❖ A kaszálatlan területek évente más helyen történő kialakítása.

Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a nemzeti park igazgatóság értesítése, munkatársainak javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterület kialakítása.

MIT NE TEGYÜNK A GYEPEKEN?

- ❖ Felülvetés nem megengedett.
- ❖ Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
- ❖ Tárcsázás nem megengedett.
- ❖ Gyepszellőztetés nem megengedett.
- ❖ Kiszántás nem megengedett.
- ❖ Fogasolás nem megengedett.
- ❖ Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
- ❖ A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.

A RÁBAKÖZI GYEPEKET VESZÉLYEZTETŐ GYAKORIBB INVÁZIÓS FAJOK

ARANYVESSZŐ

Észak-amerikai eredetű **behurcolt faj**. Sikeressége abban rejlik, hogy az új, nyílt felszínű területeken **kaszattermésével hamar meg tud jelenni**, majd a meghódított területen **tarackról szaporodva nagy öszszefüggő állományokat tud képezni**. A zárt aranyvesszős kialakulása az eredeti növénytakaró szinte teljes pusztulását jelenti.

A védekezés legjobb módja a megelőzés, a helyes kaszálási módok alkalmazása. A már erősen fertőzött területeken az aranyvessző foltokat sokkoló kaszálással (évente kétszer, háromszor) kell kezelni.

EZÜSTFA

Ázsiai eredetű **özönfaj**. Kezdetben gyors növekedésű: már magonc-ként 15–20 cm-es a hajtása, a karógyökere pedig 20–40 cm, melyen él egy nitrogénkötő sugárgomba faj.

Ez kedvez a nitrofil gyomosodásnak, a természetes gyepek romlásának. Szaporodása főként magról történik: a madarak előszeretettel fogyasztják a terméseit. Terjedését elősegítette, hogy a 1900-as évek közepén szikések fásítására használták.

Terjedésének megállítása a folyamatos mechanikai irtás által lehetséges, mert levágás után gyökérről azonnal kihajt. Emellett az idősebb egyedek injektálása is célravezető.

JAPÁNKESERŰFŰ

Kelet-ázsiai **inváziós faj**. Valószínűleg hazánkban a legmagasabb évelő lágyszárú növény, mely **gátolja a természetes szukessziót, akadályozza a fásszárúak újulását, minimálisra csökkenti a környezetében élő lágyszárú növényzet életlehetőségeit.**

Kiterjedt gyöktörzsrendszerén és a növény tövéen is képes új hajtásokat hozni, mellyel a talaj tápanyagkészletét gyorsan kimerítheti.

Kezelése csak mechanikai úton lehetséges, de ez is nehézkes gyors szaporodási képessége miatt. Vegyszeres irtása sokszor nem engedélyezett, mert vizek mentén terjed főként.

SELYEMKÓRÓ

Észak-amerikai eredetű **inváziós faj**. Erőteljes növekedésű, vastag gyökerei 1,2-3,8 m-re is lehetnek!

Zavart élőhelyek (pl. taposott, szántott, túllegeltetett, erodált talajok) növénye, de **tápanyagban feldúsult helyeken is megjelenhet.**

A mechanikai és vegyszeres kombinált kezelés jó eredményeket hozhat, ha a közelben nincs újabb termést hozó selyemkóró állomány.

Sajnos könnyű hibát elkövetni az irtás során, pl. a gyökér bolygatásával intenzívebb hajtásképződéssel reagál, vagy a gyökerek feldarabolódásával tovább terjedhet a növény.

További információ: www.invaziosfajok.hu

A RÁBAKÖZ ERDEI ÉLŐHELYEI ÉS JELÖLŐ FAJAI

A Rábaköz 86%-át erdők, ültetvények borítják. A terület ártéri részeit főként zárt száraz és üde tölgyesek jelentik, ezekből a kiemelt jelentőségű erdei élőhelyek a keményfás ligeterdők nagy folyók mentén, a pannon gyertyános-tölgyesek és a pannon cseres-tölgyesek.

A Rábaköz erdeiben élő fajok között a Natura2000 hálózat számára kiemelhetők fontosabb fajok, pl. a nagy szarvasbogár, nagy hőscincér, kék pattanóbogár, skarlátbogár, nyugati piszedenevér, nagyfülű denevér, díszes tarkalepke és kis apollólepke.

Az erdő Földünk s a rajta élő emberek egyik életforrása, a természeti tényezőktől és emberi beavatkozásoktól függő életközösség és élőhely.

AZ ERDŐ MEGHATÁROZÓ TAGJAI A FÁK, DE AZ ERDŐ JÓVAL TÖBB MINT FÁK EGYSZERŰ HALMAZA.

A természetes erdő nem csak a természet számára fontos, de olyan hasznos érényei is vannak, melyek **a gazdálkodókat is segítik**:

pl. jobban ellenállnak a viharoknak és mérséklék az erős szelek hatását; a helyben elpusztuló fásszárúak lebomlásukkal hozzájárulnak a talajképződéshez; nagyobb mennyiségű CO₂-t kötnek meg és tárolnak; az erdei növényzet és a talaj megszűri a csapadékvizet, megőrizve a jó ivóvíz bázist; ellenállóbbak a betegségekkel és a kártevőkkel szemben!

KEMÉNYFÁS LIGETERDŐK

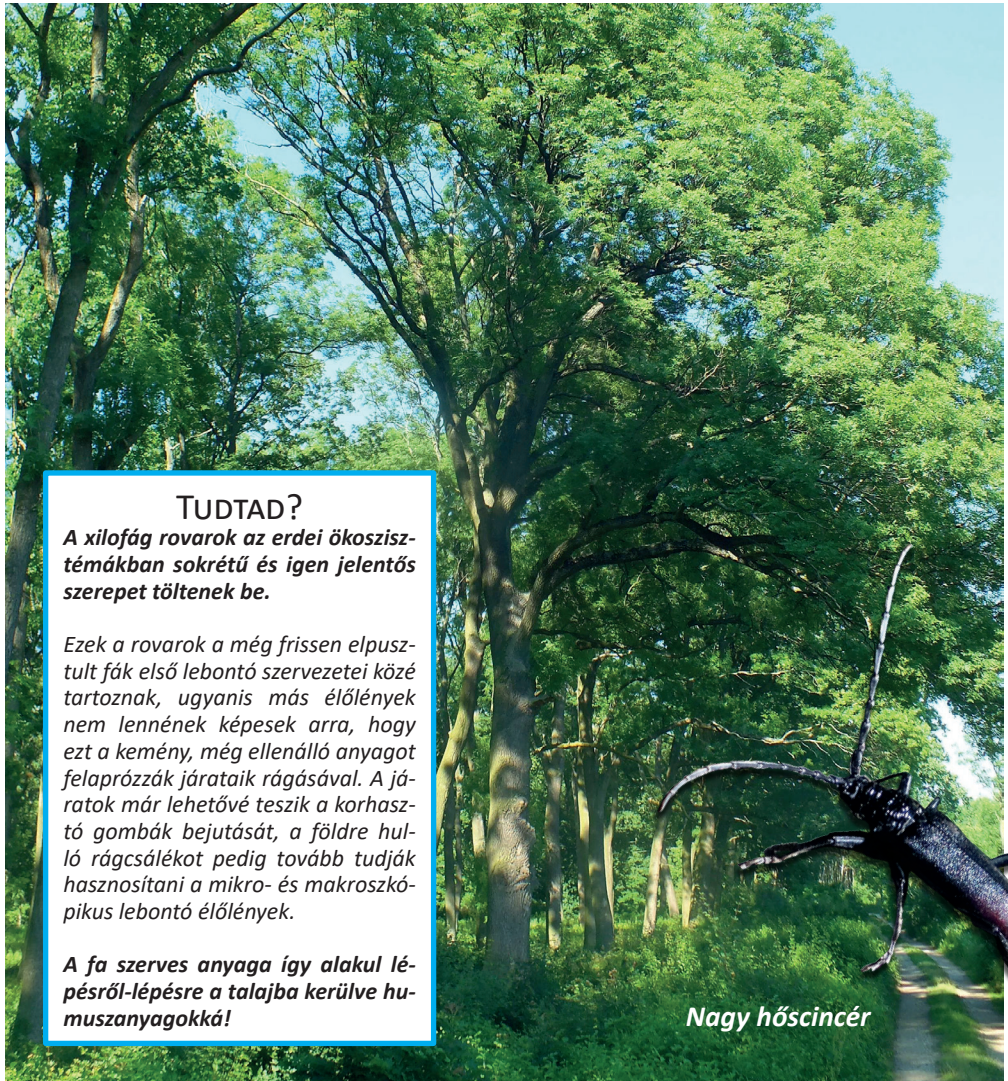
Elhelyezkedése:

- ❖ Meghatározó jelentőségű: Kapuvár-Cirák-Mihályi térségében
- ❖ Kisebb előfordulását: Vitnyéd, Nemeskér

Jellemzése:

Kiváló növekedésű, főleg magyar kőris és kocsányos tölgy alkotta állományok.

*Alsó lombszintjük és cserjesztintjük változó erősségű, de az esetek többségében jól fejlett. A lágyszárú szint erőssége az árnyalás függvénye, az erősen strukturált, árnyas állományok hasonlítanak a gyertyános-tölgyesekre. A lágyszárú szint gazdag hegyi elemekben, a tipikus foltokon igen erős, feltűnő a kora tavaszi aszeptus (pl. medvehagyma, széleslevelű nőszőfű, varázslófű, orvosi tüdőfű, fürtös salamonpecsét). A bolygatottabb részekben erős az adventív özön-
gyomok, pl. a magas aranyvessző térfoglalása.*

TUJTAD?

A xilofág rovarok az erdei ökoszisztémákban sokrétű és igen jelentős szerepet töltenek be.

Ezek a rovarok a még frissen elpusztult fák első lebontó szervezetei közé tartoznak, ugyanis más élőlények nem lennének képesek arra, hogy ezt a kemény, még ellenálló anyagot felaprózzák járataik rágásával. A járatok már lehetővé teszik a korhasztó gombák bejutását, a földre hulló rágcsálékok pedig tovább tudják hasznosítani a mikro- és makroszkópikus lebontó élőlények.

A fa szerves anyaga így alakul lépestről-lépésre a talajba kerülve humuszanyagokká!

Nagy hősincér

GYERTYÁNOS-TÖLGYESEK

Elhelyezkedése:

- ❖ Röjtökmuzsajtól D-re jelentős kiterjedésben fordul elő
- ❖ Csapod és Újkér térségében már csak kisebb, cseres-tölgyesek közé ékelődik

Jellemzése:

Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és erdészetileg kezelt származékaik, számos átmeneti jellegű folttal a mészkerülő és a cseres-tölgyesek felé.

A völgyoldalakon (különösen a Kövesdi-erdőben) monodomináns gyertyánosok jöttek létre, meglehetősen ép üde lomberdei aljnövényzettel (pl. szagos müge, fürtös salamonpecsét, erdei tisztessű, erdei sóska), helyenként kora tavaszi aszpektus is megfigyelhető. Hátsó részeken a gyertyán és az üde lomberdei jelleg némileg már a háttérbe szorul, a lombszintben a tölgy fajok válnak uralkodóvá. A cserjeszint a tipikus foltokon hiányzik vagy gyenge, az átmeneti részeken erősebb.

TUJTAD?

A nyugati piszedenevér a zárt vegyeskorú, idős fákat és lábon száradó holtfát nagy számban tartalmazó erdőkhöz kötődő denevérfaj. Búvóhely-specialista, ami azt jelenti, hogy odvakban, az álló holtfák leváló kéreglemezei mögött keres búvóhelyet és itt hozza létre a kolóniáit.

CSERES-TÖLGYESEK

Elhelyezkedése:

- ❖ A terület nyugati és középső részén az erdőtömbökben meghatározó, uralkodó.
- ❖ A keleti, Kis-Rába melletti erdőkben már csak kis területen fordul elő.

Jellemzése:

A cseres-kocsánytalan tölgyesek közepes vagy jó növekedésű, ligetes állományok sajátos fajösszetétellel.

Helyenként rossz növekedésű gyertyán alátélepítéssel. Gyepszintjük ott erősebb (főként füvek), ahol a cserjeszint hiányzik. Lágyszárú szintjük fajszegény, de igen sokszínű, közepesen üde erdei fajok alkotják (pl. egyvirágú gyöngyperje, gyöngyvirág, citromkocsord, méhfű, bablevelű varjúháj, közönséges méreggyilok).

A cseres-kocsányos tölgyesek gyenge növekedésű, ligetes állományok sajátos füves aljnövényzettel. Lágyszárú szintjük fajszegény, fényigényes erdei fajok, cseres tölgyes- és savanyúságkedvelő fajok, mocsári fajok és a változó vízhatást jelző fajok találhatók benne.

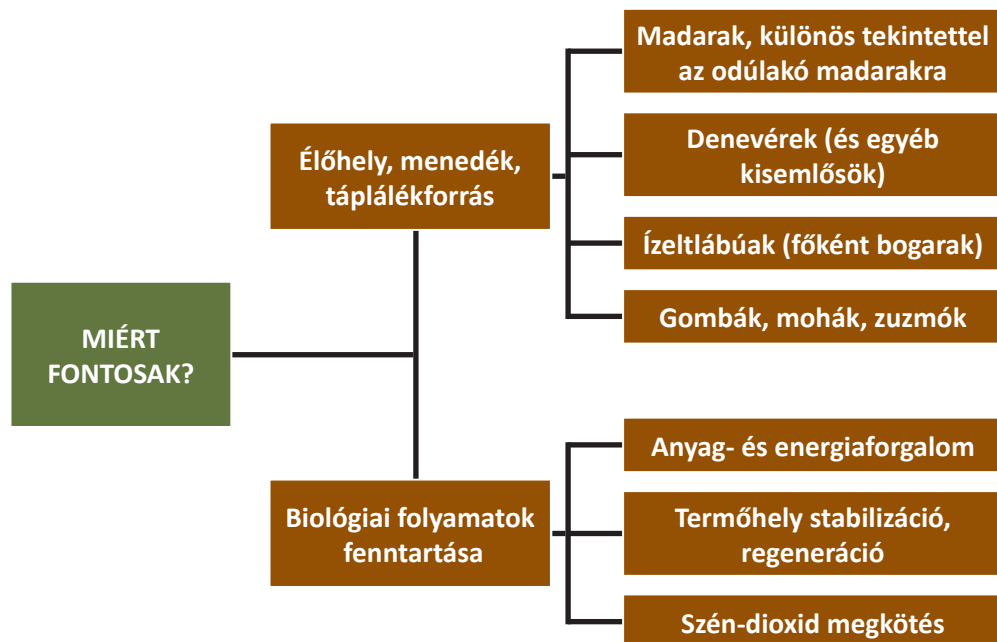
Mindkettő típus cserjeszintje mozaikosan váltakozva jól fejlett, tövises cserjékből álló, illetve igen gyenge vagy hiányzik.

TUDDAD?

A nagyfülű denevér is igazi erdőlakó faj, idősebb keményfa erdőkben él. Odulakó denevér, de nem csak egy odúhoz kötődik, inkább egy több odúból álló ún. odúhálózathoz. Sosem repül ki nyílt területekre! Ezért is veszélyeztetik a nagy kiterjedésű véghasználatok.

HA TEHETED, AKKOR TARTSD MEG AZ IDŐS FÁKAT ÉS HOLTFÁKAT!

Egyes részekén az élőhelyek és a fajok védelme érdekében
a TELJES ÉRINTETLENSÉG biztosítása az egyetlen cél!

ERDŐK VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐI

- ▼ Véghasználatok (tarvágás, végvágás)
- ▼ Sematikus, egyenletes előhasználatok és bontások
- ▼ Holtfa hiánya
- ▼ Cserjeszint és második szint eltávolítása
- ▼ Özönnövények terjedése
- ▼ Túlzottan magas egyedszámú vadállomány
- ▼ Szemetelés
- ▼ Klímaváltozás (csapadékhiány, kiszáradás, kártevők stb.)

JAVASOLT ELŐÍRÁSOK

- ❖ **Megfelelő állományszerkezet kialakítása** → a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
- ❖ **Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között.**
- ❖ A nevelővágások során **az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.**
- ❖ Őshonos fafajú állományok véghasználatát során átlagosan **5-20% területi lefedettséget biztosító élőhelyek visszahagyása**, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
- ❖ Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő **álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.**
- ❖ **Örökerdő üzemmódra való áttérés.**
- ❖ Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében **a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.**
- ❖ Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta **lékesedés elkerülésére** a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével.
- ❖ Kártevők elleni védekezésnél **kímélő technológiák és célirányos kijuttatás** (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
- ❖ Kártevők elleni védekezésnél **biológiai módszerek** (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása.

INTENZÍVEN TERJEDŐ NÖVÉNYFAJOK ELLENI KÉMIAI VÉDEKEZÉS

A Natura 2000 és védett természeti területeken a különböző növényvédő szerek használatát a lehető legalacsonyabb mértékre szükséges csökkenteni. Az intenzíven terjedő növényfajok (közismertebb elnevezésük özönnövények) esetében azonban néha nem kerülhető el a vegyszeres irtás. A vegyszeres irtásokat többnyire totális gyomirtószerekkel vagy azok kombinációjával lehet végezni, melyek nem szelektívek, így használatuk körültekintést igényel.

- ❖ A fásszárú fajok esetében vastagságtól függően az injektálás és kéregkenés (néhány faj esetében kéreghántást követően a hántott felület ecsetelése) a javasolt kijuttatási módszer, mert ezek esetében a legkisebb a környező növényzet károsodása szakszerű kivitelezés esetén. Vékonyabb egyedek, magoncok illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében szükséges lehet levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- ❖ A lágyszárú fajok esetében a kenés, illetve teljesen zárt állományok esetében a körültekintően végzett permetezés a javasolt kijuttatási technológia.
- ❖ Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sárgadásmentes irtását biztosítják.
- ❖ Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése javasolt, így a kezelt és kezeletlen egyedek jól elkülöníthetők.
- ❖ A kezeléseket minden esetben az engedélyokiratban foglalt módon és az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában lehet végezni.

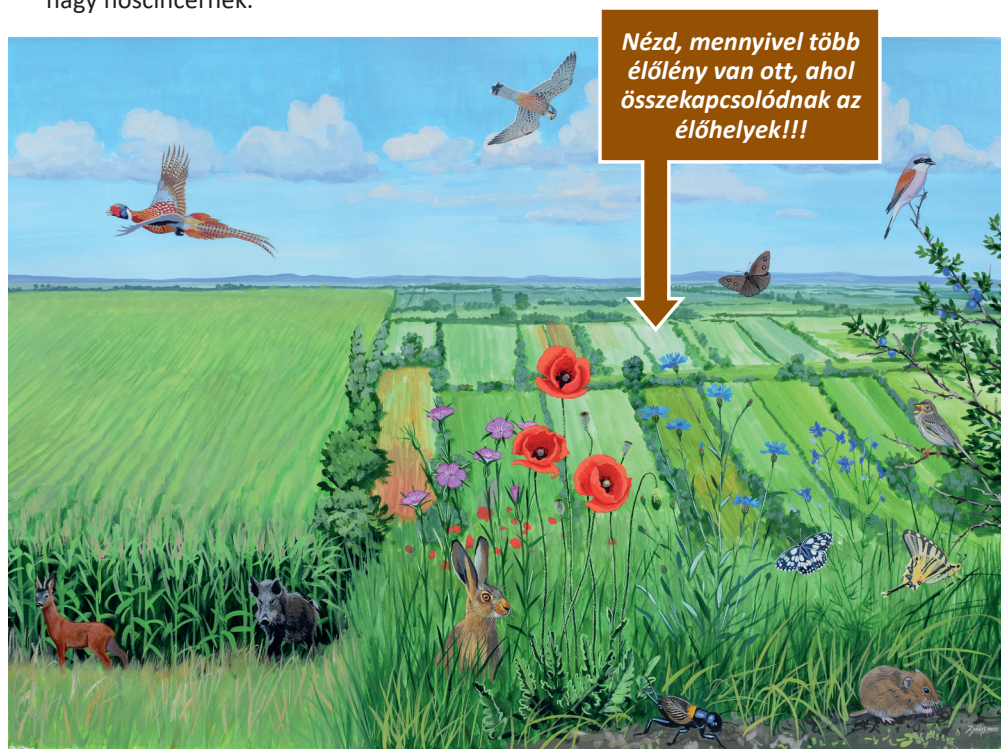
A fontosabb inváziós fajokra kidolgozott irtási útmutatókat és jó gyakorlatokat talál az invaziosfajok.hu weboldalon

FASOR, CSERJESÁV, FA- ÉS/VAGY CSERJECSOPORT VAN A TERÜLETÉN?

A korábbi természetes élőhelyek lehetnek kisebb és nagyobb kiterjedésűek, de sokszor elszigetelten helyezkednek el egymástól. A szántók közötti fasorok, mezsgyék összekapcsolják a természetes élőhelyeket (erdők, mezők, rétek) egyfajta folyosót biztosítva az alkalmatlan területeken.

- ❖ Természetvédelmi értéket akkor képviselnek, ha őshonos cserje- és fafajokból állnak. A fajok közül a galagonyák és a kökény az, ami a tövises cserjék között leggyakrabban alkot élőhely-mozaikot.
- ❖ Korábban a szántóföldek közötti földutak mentén fasorokat telepítettek, melyek mára megkorosodott fákból állnak. Ezek a fák otthont nyújthatnak a korábban már bemutatott nagy hőscincérnek.

Intenzív-nagytáblás mezőgazdaság:

- ❖ Nagy tápanyagbevitel
- ❖ A füves, cserjés, fasoros élőhelyek eltűnése, ezzel együtt a faj- és a biodiverzitás csökkenése.
- ❖ Mindössze néhány fajnak biztosítanak élő- és táplálkozóhelyet (őz, vaddisznó, fácán, mezei nyúl)

Extenzív-kistáblás földhasználat:

- ❖ Változatosabb élőhelyek: mezőgazdasági táblák és ökológiai folyosóként vagy „stepping stone”-ként („lépegető kő”) működő mezsgyék.
- ❖ Védett és ritkuló fajok menedékhelye. Pl. sakktaflalepke, fecskefarkú lepke, fekete szemeslepke, töviszúró gébics, vörös vércse, sordély, fogoly és fűrj.

SZÁNTÓFÖLDEK TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

A kiemelt jelentőségű gypes, erdős, vagy vizes **élőhelyek** közé **ékelődve** megtalálhatjuk a szántóföldeket is.

Noha a szántók természetvédelmi szempontból kisebb értéket képviselnek, mivel az általában intenzíven művelt táblák kevésbé változatos élőhelyet tudnak biztosítani.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK

...mégis **élő-, táplálkozó- és szaporodóhelyet** biztosítanak akár **ritkuló gyomfajoknak** (pl. búzavirág)!

Emellett a szántóhoz:

- ❖ számtalan rovar életsiklusa kötődik,
- ❖ védett madarak táplálkozó-, **fészkelőhelye**,
- ❖ vadászható fajok táplálkozóterülete.

A fajok egy része a kezelt táblabelsőkben is előfordul, de a kezeletlen táblaszegélyek, fennhagyott búvósávok, kísérő cserje-, vagy fasorok jellemzően fajokban gazdagabb területek.

A biológiai sokféleség megőrzése a gazdálkodó érdeke is, hiszen több állatfaj is gondoskodik természetes úton a kártevők ritkításáról (pl. katicák, fűrkészek, ragadozó madarak).

KEZELÉSI JAVASLATOK SZÁNTÓKRA

- ❖ A jelölő élőhelyekkel nem határos szántók művelése közvetlenül nem veszélyezteti a fontos élőhelyeket, de hosszabb távon a **gyep művelésre váltás** az optimális megoldás.
- ❖ A természetsterű erdők, vizes élőhelyek, nedves gyepek mellett elhelyezkedő szántók művelése közvetlenül káros hatással lehet a szomszédos jelölő élőhelyekre és fajokra. Itt szükséges néhány **korlátozás** betartása, de a szántó mielőbbi **gyeppé alakítása** a legjobb, amit tehetünk.
- ❖ **Javasolt korlátozások:**
 - ❖ **Vegyszermentesség** a jelölő élőhelyek melletti 50 m-es sávban
 - ❖ **Légi úton** vegyszer, műtrágya kijuttatása **nem** lehetséges
 - ❖ **Rágcsálóirtó és talajfertőtlenítő** szerek **nem** használhatók
 - ❖ **Energetikai** ültetvény **nem** telepíthető
 - ❖ A **vízállások** körüli 3 m-es sávban **talajművelés nem** végezhető
 - ❖ **Melioráció**, meszezés, drénezés **nem** lehetséges

GAZDÁLKODJ ÖKOSAN

A FERTŐ-HANSÁG NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁG NATURA2000 TERÜLETEIN GAZDÁLKODÓK KÉZIKÖNYVÉNEK SOROZATA

I. kötet: Gazdálkodj ÖKOsan a Rábaközben

Kiadó: Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

szerkesztette: Barna Csilla

koordinálta: Endrődyné Király Nikolett

szerzők: Barna Csilla, Burda Brigitta, Takács Gábor, Endrődyné Király Nikolett

fotók: Ambrus András, Barna Csilla, Burda Brigitta, Endrődyné Király Nikolett,
Szita Renáta, Takács Gábor, Motkó Béla, Király Gergely, Madarász Enikő
festmények: Zsoldos Márton

ISBN: 978-615-6266-07-1

©Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2021

©Szerzők

Minden jog fenntartva. A kiadó és a szerzők engedélye nélkül nem sokszorosítható,
valamint elektronikus keresőrendszerekben sem tárolható és publikálható.

A kézikönyv sorozat a GRASSLAND-HU projekt keretében jelenik meg.

A LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018) projekt
az Európai Unió LIFE Programjának támogatásával valósul meg.

TARTALOMJEGYZÉK

Gazdálkodj ÖKOsan!	2
Előszó.....	3
Mit tehetsz Natura 2000 gazdálkodóként?	4
Jogszabály által meghatározott kötelező gyepgazdálkodási előírások.....	5
Jogszabály által meghatározott kötelező erdőgazdálkodási előírások	6
Agrár- és erdészeti támogatások	7
A Rábaközről röviden.....	8
Vizes és vízhez kötődő élőhelyek.....	9
Értékes növényfajok	10
Néhány védett növényfaj	11
Hangyaboglárkák különös élete	12
Az üde rétekre vonatkozó kezelési elvek	13
Kaszálórétek és szárazabb gyepek	14
Megőrzendő növényfajok.....	15
Kaszálórétek és szárazabb gyepek kezelési elvei	16
Legeltetés	17
A Rábaköz Natura 2000 terület elhelyezkedése	18
Jó kaszálás? Rossz kaszálás?	20
Kaszálásra vonatkozó javaslatok	21
A rábaközi gyepeket veszélyeztető gyakoribb inváziós fajok	22
A Rábaköz erdei élőhelyei és jelölő fajai.....	23
Keményfás ligeterdők	24
Gyertyános-tölgyesek	25
Cseres-tölgyesek.....	26
Erdők veszélyeztető tényezői.....	28
Javasolt előírások.....	29
Intenzíven terjedő növényfajok elleni kémiai védekezés	30
Fasor, cserjesáv, fa- és/vagy cserjecsoport van a területén?	31
Szántóföldek természeti értékei	32
Kezelési javaslatok szántókra	33
Gazdálkodj ÖKOsan	34
Impresszum	34
Tájékoztatás!.....	36

TÁJÉKOZTATÁS!

Amennyiben szeretne többet megtudni a Rábaköz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területéről, vagy szeretné megtudni, hogy milyen jogai, kötelezettségei és támogatási lehetőségei vannak a saját tulajdonában lévő földeken, akkor keresse bizalommal munkatársainkat, akik az újonnan (2021-ben) megalakult Gyepvédelmi Tanácsadó Szolgálat tagjaiként elérhetők e-mailen és telefonon!

Burda Brigitta

burda.brigitta@fhnp.hu

+36 (30) 628 5425

Barna Csilla

barna.csilla@fhnp.hu

+36 (30) 280 2583

A terület fenntartási tervét a www.ferto-hansag.hu honlapunkon a Természetvédelem/Természetvédelmi kezelés/Natura 2000 fenntartási tervek fül alatt találja meg!

